

מדינת ישראל

רשות שוק ההון, ביטוח וחסכון

ג' בתשרי התשפ"ג
28 בספטמבר 2022

חוזר נותני שירותים פיננסיים 2022-308
סיווג: כללי > טיוטה <

שמירת נכס פיננסי - טיוטת חוזר

בתוקף סמכותי לפי סעיפים 4(א) (3)38 ו-39(א)2 לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (שירותים פיננסיים מוסדרים), התשע"ו-2016 (להלן - "חוק הפיקוח"), ולאחר התייעצות עם הוועדה המייעצת, להלן הוראותיי:

1. כללי

בחוזר זה מוצע לקבוע הוראות שיחולו בעל רישיון למתן שירות בנכס פיננסי המבצע פעילות של מתן שירות בנכס פיננסי מסוג שמירה של נכס פיננסי, כמשמעותה בסעיף (2) להגדרת מתן שירות בנכס פיננסי הקבועה בסעיף 11א לחוק. שמירה של נכס פיננסי הינה מהפעולות המשמעותיות והרגישות ביותר בשירותים הפיננסיים הניתנים לציבור הלקוחות. פעילות שמירה על נכס פיננסי חושפת את בעל הרישיון לסיכונים שונים שהתממשותם עלולה להסב פגיעה משמעותית ללקוחות. חלק מהסיכונים עלולים להיווצר על ידי בעל הרישיון עצמו (כגון סיכון למעילות והונאות או רשלנות של בעל הרישיון), חלקם על ידי גורמים חיצוניים (כגון פריצה פיזית או במרחב הסייבר) וחלקם האחר יכול לבוא לידי ביטוי בשאלת המעמד המשפטי של נכסי הלקוחות במקרה של הליך חדלות פירעון של בעל הרישיון. סיכונים מסוימים יכולים לנבוע מהסתייעות של נותן השירות בגורמים חיצוניים וסיכונים אחרים כתוצאה מכשלים טכנולוגיים המתרחשים אצל נותן השירות עצמו. פעילות השמירה עצמה אף היא מגוונת. ניתן לשמור נכסים למשך פרק זמן קצר או ארוך; נותן השירותים יכול לעשות זאת כפעילות מרכזית או כפעילות הנלוות לפעילות אחרת (כגון שמירה של כספים לצורך העברתם, בנכס מסוג הילך חוקי (FIAT)) או בנכס מסוג מטבע וירטואלי; שמירה באופן פיזי (בכספת) או בארנקים דיגיטליים.

לאור האמור התעורר הצורך לקבוע הוראות אשר יגדירו את מסגרת הפעילות של שמירת נכסי הלקוחות, תוך קביעת תהליך עבודה אשר יתייחס למדיניות נותן השירות בכל הקשור לשמירת הנכסים וניטור האיומים המתייחסים אליה, אורגנים רלוונטיים, קביעת נהלי עבודה ובקורות בנושא. הוראות פרטניות קבועות גם בכל הקשור בשמירה, רישום ותיעוד של הנכסים, אבטחת מידע, דיווח בקורות אירועים מהותיים, ומסגרת נהלים ובקורות לצורך שימוש במיקור חוץ לפעילות השמירה. כמו כן, נקבעו הוראות ייעודיות המתייחסות, לראשונה, לשמירה של נכס פיננסי מסוג מטבע וירטואלי וזאת על רקע חדשנות הפעילות והסיכונים הייחודיים הקשורים למקטע פעילות זה.

הוראות הטיוטה נכתבו ככל שניתן בהלימה לנורמות בינלאומיות¹ ובראי אסדרה קיימת על הפעילות ברשויות פיננסיות מקבילות בארץ ובעולם, ומשתלבות עם התכליות הקבועות בחוק הפיקוח המתייחסות, בין היתר,

¹ ראו, למשל, הוראות <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32015L2366> payment services Directive (EU) 2015/2366

וטיטת דירקטיבת <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52020PC0593> Markets in Crypto-assets (EU) 2019/1937

להגנה על צרכי הלקוחות, לשמירה על סביבה אמינה ויציבה בפעילות השירותים הפיננסיים החוץ בנקאיים וליצירת אמון במגזר פעילות זה.

2 . תיקון החוזר המאוחד

בחוזר המאוחד לעניין שירותים פיננסיים מוסדרים, בחלק 4 ('פיקוח ואכיפה'), בפרק 5 ('הוראות פיקוח כלליות') יבוא סימן ג', ('שמירת נכסי לקוחות') כמפורט בנספח לחוזר זה.

3 . תחולה

הוראות חוזר זה יחולו על בעל רישיון למתן שירות בנכס פיננסי.

4 . תחילה

- א. הוראות חוזר זה יחולו שישה חודשים מיום פרסומו.
- ב. על אף האמור בסעיף א' תחילתו של חוזר זה לעניין גופים אשר הגישו בקשה למפקח לפעול באמצעות מערכות תשלומים כהגדרתם בחוק חוק מערכות תשלומים, התשס"ח-2008, תהיה מיום הגשת הבקשה כאמור.

ד"ר משה ברקת
הממונה על שוק ההון ביטוח וחיסכון

שמירת נכסים פיננסיים של לקוחות**1. הגדרות**

בסימן זה –

"חוזר ניהול סיכונים סייבר" – חלק 5 פרק 3 סימן א' לחוזר המאוחד- ניהול סיכונים סייבר בנותן שירותים פיננסיים;

"חשבון" – לרבות התקן אחסון או רשומה, פיזיים או דיגיטליים, בו מופקדים נכסי לקוחות שאינם נכסים מוחשיים הנשמרים באופן פיזי;

"נותן שירותים פיננסיים" – בעל רישיון למתן שירות בנכס פיננסי המבצע פעילות של שמירה על נכס פיננסי; "נכס פיננסי" או "נכסי לקוחות" – נכסים פיננסיים כהגדרתם בסעיף 11א לחוק.

2. ממשל תאגידי

(א) תפקידי הדירקטוריון

(1) מדיניות לעניין שמירה של נכסי לקוחות

- א. יאשר מדיניות כתובה בנושא שמירת נכסי הלקוחות כמפורט בסעיף 3;
- ב. ידון ויאשר את מדיניות השמירה אחת לשנה לפחות ובכל הקשור בשמירה של מטבעות וירטואליים אחת לחצי שנה לפחות, וכן בעת שינוי מהותי בפעילות נותן השירותים הפיננסיים לרבות שינוי בסוג השירותים המוצעים, מאפייני מקבלי השירות, היקף הנכסים הנשמרים או שינויים בסביבה העסקית, הטכנולוגית או הרגולטורית של נותן השירותים הפיננסיים.

(2) פיקוח ובקרה

- דירקטוריון של נותן שירותים פיננסיים יפקח על אופן השמירה של נכסי לקוחות, ובין היתר יפעל כדלקמן:
- א. יבקר אחר יישום המדיניות לעניין שמירה של נכסי לקוחות;
  - ב. ידון בדוחות שהוגשו לו בהתאם להוראות חוזר זה סמוך למועד הגשתם, ויוודא כי הסיכונים הגלומים בשמירה על נכסי הלקוחות מטופלים באופן ראוי;
  - ג. יקבע הוראות לעניין העברת דיווחים נוספים על אלו הקבועים בסימן זה, בקשר לשמירה של נכסי לקוחות, ובכלל זה הגדרת מקבלי הדיווחים, מועדי הדיווחים, מתכונתם וכן אירועים חריגים וכשלים בעלי השפעה מהותית הנוגעים לשמירת הנכסים ומחייבים דיווח מיידי לדירקטוריון ולמפקח על שירותים פיננסיים;
  - ד. יוודא כי עיקרי המדיניות לשמירה של נכסי לקוחות הובאו לידיעתם של העובדים הרלוונטיים;
  - ה. יוודא הקצאת משאבים נאותה לצורך יישום מדיניות שמירה של נכסי לקוחות.
- (3) בבעל רישיון יחיד יחולו הוראות סעיף זה על המנכ"ל או על מי שמנהל את פעילותו של נותן השירותים הפיננסיים.

(ב) מינוי אחראי לשמירה של נכסי לקוחות

נותן שירותים פיננסיים ימנה אחראי לשמירת נכסי לקוחות.

(1) אחראי לשמירת נכסי לקוחות:

- א. לאחראי על שמירת נכסי לקוחות ימונה מי שהוא בעל תפקיד המכהן בנושא משרה בנותן השירותים הפיננסיים ובלבד שאינו מכהן כדירקטור ;
- ב. אחראי לשמירת נכסי לקוחות יהיה עצמאי במילוי תפקידו ולא ימלא כל תפקיד שעלול לפגוע ביכולתו לבצע כראוי את תפקידו או להגבילו ;
- ג. אחראי לשמירת נכסי לקוחות יהיה רשאי לדרוש ולקבל כל מסמך או מידע המצויים אצל נותן השירותים הפיננסיים, הדרושים לביצוע תפקידו ;
- ד. אחראי לשמירת נכסי לקוחות יהיה בעל גישה ישירה לכל בעל תפקיד בנותן השירותים הפיננסיים, לכל מערכות המידע המשמשות לפעילותו וזכות להיכנס לכל אתרי פעילות נותן השירותים הפיננסיים לצורך ביצוע תפקידו.

(2) תפקידי אחראי לשמירת נכסי לקוחות :

- אחראי לשמירת נכסי לקוחות ירכז את פעילות השמירה של נכסי הלקוחות בנותן השירותים הפיננסיים ובכלל זה :
  - א. יוודא שמדיניות שמירת נכסי לקוחות מיושמת כנדרש ;
  - ב. יגבש נהלים כתובים ליישום מדיניות שמירה, לכל הפחות בנושאים המוזכרים בחוזר זה וכן בקרות בתחומים אלו ;
  - ג. יאתר נהלים ותהליכים פנימיים בנותן השירותים הפיננסיים בהם נדרשים תיקונים ושינויים כדי לשפר את אופן שמירת נכסי הלקוחות, בהתחשב בעוצמת הסיכונים ויוודא את עדכונם ;
  - ד. יבצע בדיקות מדגמיות סדירות ותכופות של יתרות של לקוחות ושל בקרות ואמצעים שנועדו להבטיח שמירה ראויה של הנכסים ;
  - ה. יאשר התקשרות עם שומר במיקור חוץ כמפורט בסעיף 8 לחוזר זה, ככל שרלוונטי ;
  - ו. יגבש ויפעל ליישום תכנית הדרכה להגברת מודעות של עובדים רלוונטיים בנושא שמירת נכסי לקוחות ;
  - ז. ידווח לדירקטוריון, לוועדת הביקורת ככל שישנה ולמנהל הכללי של נותן השירותים הפיננסיים, בתוך זמן סביר, על אירוע חריג או כשל משמעותי בקשר לנכסי לקוחות כמפורט בסעיף 2(א)(ג) לחוזר זה ;
  - ח. יגיש לדירקטוריון, לוועדת הביקורת, ככל שישנה, ולמנהל הכללי של נותן השירותים הפיננסיים אחת לשנה לפחות ובכל הנוגע לשמירה על מטבעות וירטואליים אחת לחצי שנה לפחות, דוח בכתב על מצב שמירת נכסי לקוחות ועל סיכונים קיימים לנכסי הלקוחות והתמודדות איתם ;
  - ט. ישתתף בדיוני הדירקטוריון הנוגעים לסיכונים הכרוכים בפעילות ניהול ושמירת נכסי לקוחות ויוכל לבקש באופן ישיר מהדירקטוריון להוסיף לסדר היום של הדירקטוריון דיון בנושא, ללא קשר לכפיפותו הארגונית.

3. מדיניות שמירת נכסי לקוחות

מדיניות השמירה על נכסי לקוחות תתייחס לכל פעילות שנעשית אגב שמירה של נכסי לקוחות בנותן השירותים הפיננסיים, בין היתר בשים לב לסוג הנכס הפיננסי וכן למכלול הפעולות והסיכונים הגלומים בשמירתם לרבות אובדן או גניבה, סיכונים אבטחת מידע וסייבר, סיכונים מעילות והונאות, סיכונים המשכיות עסקית, סיכונים משפטיים וסיכונים ציות. מדיניות השמירה תכלול לכל הפחות התייחסות לכל אלה :

- (א) אופן ההפקדה והמשיכה של נכסי לקוחות ;
- (ב) האופן בו נשמרים נכסי לקוחות ובכלל זה גם התייחסות לטכנולוגיה באמצעותה נשמרים והסיכונים הכרוכים בה ;

- (ג) תכנית המשכיות עסקית אשר תביא בחשבון קיומם של תרחישים ואילוצים תפעוליים שונים ;
- (ד) התייחסות לסיכונים הכרוכים בשמירה של נכסי לקוחות בהתאם לחלק 5 פרק 1 סימן א' לחוזר המאוחד – ניהול סיכונים בנותן שירותים פיננסיים ;
- (ה) הגדרת בעלי תפקידים בנותן השירותים הפיננסיים, תחומי אחריותם וסמכותם בכל הנוגע לשמירת נכסי לקוחות ;
- (ו) קביעת מנגנוני בקרה וניטור הסיכונים ובכלל זה בקרות לעניין מעילות והונאות ;
- (ז) המקרים בהם ביצוע פעולה בנכסי הלקוחות יחייבו אישור של בעל תפקיד נוסף אחד או יותר אצל נותן השירותים הפיננסיים, בהתאם לאמות מידה שיקבע שיתייחסו בין השאר לסוג הפעולה וערכה הכספי ;
- (ח) אופן שמירת נכסים אצל שומר במיקור חוץ, ככל שרלוונטי, בהתאם להוראות סעיף 8, תוך התייחסות בין היתר לאופן הבחירה וההתקשרות עם שומר במיקור חוץ ומתודולוגיית המעקב אחר פעילותו ואחר נכסי הלקוחות של נותן השירותים הפיננסיים ;
- (ט) בחינת הצורך להחזקת כיסוי ביטוחי לשם הבטחת נכסי הלקוחות הנשמרים על ידו. יש להתייחס בין היתר להתאמת המבטח ואופן החישוב של היקף הכיסוי הביטוחי. היקף הכיסוי הביטוחי ייגזר בין השאר מהיקף הנכסים המנוהל וממידת הסיכון הכרוכה בשמירה עליהם ;
- (י) הודעות שיועברו ללקוחות בקרות אירועים מהותיים שיוגדרו, שעשויים להשפיע על מצבת נכסיהם.

4. הוראות לעניין שמירת נכסים פיננסיים של לקוחות

- (א) נותן שירותים פיננסיים ישמור את נכסי לקוחותיו בהתאם להוראות הדין. על שמירת הנכסים הפיננסיים יחולו כל הוראות הדין הרלוונטיות, לרבות הוראות חוק הנאמנות התשל"ט-1979 והוראות חוק השומרים התשכ"ז-1967. נותן שירותים פיננסיים לא יתנה על הוראות חוקים אלה, אלא במסגרת הסכם עם לקוח ולטובת הלקוח בלבד.
- (ב) מבלי לגרוע מהוראות כל דין, נכסי לקוחות שאינם נכסים מוחשיים הנשמרים באופן פיזי, ישמרו בנאמנות לטובת לקוחות נותן השירותים הפיננסיים.
- (ג) בנוסף להוראות הדין כאמור, על שמירת נכסי לקוחות יחולו ההוראות הבאות :
- (1) נותן שירותים פיננסיים ישמור את נכסי לקוחותיו בנפרד מנכסים אחרים המצויים בחזקתו ובכלל זה נכסי נותן השירותים הפיננסיים עצמו, באופן המאפשר אבחנה וזיהוי של נכסי הלקוחות מנכסים אחרים. הנכסים ישמרו בחשבון אשר יוגדר לטובת לקוחות נותן השירותים הפיננסיים. נכסים פיננסיים מוחשיים יישמרו בכספת נפרדת המשמשת לשמירת נכסי לקוחות בלבד ;
- (2) הפרדת נכסי הלקוחות כאמור תתבצע מיד עם קבלת נכסי הלקוחות לידי נותן השירותים הפיננסיים ;
- (3) שמירת נכסי הלקוחות תתבצע באותו סוג של נכס פיננסי שהתקבל מאת הלקוח ;
- (4) על אף האמור בסעיף (3) לעיל, שמירה של נכסי לקוחות שאינם נכסים מוחשיים הנשמרים באופן פיזי ואינם מטבעות וירטואליים, יכולה להתבצע בערכו הצמוד של הנכס בו התקבלו ;
- (5) נותן שירותים פיננסיים לא יהיה רשאי לבצע כל פעולה בנכסי הלקוחות, שלא לפי בקשת הלקוח בכתב ובכפוף להוראות כל דין ;
- (6) נותן שירותים פיננסיים יענה לכל בקשה של לקוח לבצע פעולה בהקדם האפשרי ובהתאם להסכם עם הלקוח, ובכלל זה בקשה למשוך את נכסיו או לסיים את ההתקשרות עמו ;
- (7) נותן שירותים פיננסיים ינקוט בכל האמצעים הנאותים למניעת פגיעה בנכסי הלקוחות ולמניעת אובדן או זליגת מידע המתייחס ללקוחותיו ולנכסים הפיננסיים הנשמרים וכן יטמיע מערך ניטור ובקרה, והכל בהתאם להוראות חוזר ניהול סיכונים סייבר ;
- (8) נשמרו הנכסים לצורך העברתם לגורם אחר :

- א. נותן שירותים פיננסיים ישמור את זהות ופרטי הקשר של הגורמים עמם התקשר לצורך העברת הכספים, ויעביר פרטים אלה ללקוח בהתאם לבקשתו ;
- ב. לא ניתן היה להעביר את הנכסים בהתאם להוראת הלקוח מטעמים שלנותן השירותים הפיננסיים אין שליטה עליהם, יעדכן בכך את הלקוח באופן מידי ויוסיף לשמור את הנכסים בהתאם להוראות חוזר זה וכל עוד הוא מחזיק בנכסים עבור הלקוח.

5. רישום ותיעוד של הנכסים והפעולות שבוצעו בנכסי הלקוחות

- (א) נותן שירותים פיננסיים יחזיק באמצעים המאפשרים לו בכל עת לזהות ולהתחקות אחר הנכסים השייכים לכל אחד מלקוחותיו בנפרד ;
- (ב) נותן השירותים הפיננסיים יתעד וינהל רישום מרכז ממוחשב ומדויק (בסעיף זה – "מרשם"), של כל נכסי הלקוחות ושל הפעולות שנעשו בהם. את המרשם יש לעדכן באופן שוטף ותדיר, לפי העניין, ולפחות אחת ליום. תיעוד כאמור יכלול לכל הפחות :
- (1) פרטי הלקוח, סוג הנכס שנשמר ותאריך קבלתו ;
  - (2) פעולות שנעשות בנכסים שנשמרים ;
  - (3) יתרת הנכסים הנשמרים עבור כל לקוח ;
  - (4) אופן שמירת הנכסים. ככל שנכסי הלקוחות נשמרים בחשבונות שונים יפרט נותן השירותים הפיננסיים את פרטי החשבונות השונים והנכסים שנשמרים בהם ;
  - (5) זהות הנאמן, ככל שקיים גם נאמן חיצוני ;
  - (6) בעלי התפקידים שאישרו ביצוע הפעולות בנכסי הלקוח בהתאם לסעיף 2(א)(3)(ז) למסמך המדיניות.

- (ג) המרשם יהיה זמין בכל עת ויאפשר זיהוי של הנכסים המוחזקים ביחס לכל אחד מהלקוחות ;
- (ד) הנתונים במרשם יישמרו בהתאם להוראות חלק 4 פרק 5 סימן א' לחוזר המאוחד – שמירת מסמכים ובהתאם להוראות הקבועות בחוזר ניהול סיכונים סייבר, לפי העניין ;
- (ה) נותן שירותים פיננסיים יידע את הלקוח אודות שמירת המידע שלו, לרבות סוג המידע שיישמר, לאיזה צורך יישמר, הגורמים שנותנים שירות מיקור חוץ אשר עשויים להיות בעלי נגישות למידע ומשך הזמן שהמידע יישמר. נותן שירותים פיננסיים יקבל את הסכמת הלקוח לאמור בסעיף קטן זה והכל בהתאם להוראות הדין.

6. מידע ותקשורת עם לקוח

- (א) נותן שירותים פיננסיים יאפשר ללקוחותיו לקבל מידע אודות הנכסים הנשמרים באופן פשוט ונח ובהתאם לבקשת הלקוח.
- (ב) בנוסף לאמור לעיל נותן השירותים הפיננסיים ימציא ללקוחותיו גם את המידע כמפורט להלן :
- (1) בעת ביצוע פעולה ימציא נותן השירותים הפיננסיים ללקוח תיעוד ביחס לפרטי הפעולה ובכלל זה : סוג הפעולה, סכום, סוג מטבע, תאריך, שעה, ואסמכתא על ביצוע.
  - (2) נותן שירותים פיננסיים ישלח ללקוחותיו, אחת לרבעון ובתום תקופת ההתקשרות עם הלקוח דוח מפורט אודות מצב נכסיו אשר יכלול לכל הפחות את פרטים הבאים :
    - א. פרטי הלקוח, סוג הנכס שנשמר ותאריך קבלתו ;
    - ב. החשבונות בהם נשמרים הנכסים ;
    - ג. יתרת הנכסים הנשמרים אצל נותן השירותים הפיננסיים, בחלוקה לסוג הנכס, כמות, וערך, נכון ליום עריכת דוח ;

ד. גובה העמלה המשולמת לנותן השירותים הפיננסיים ;
ה. הפעולות שנעשו בתקופת הדיווח לרבות המועדים בהם ביקש הלקוח לבצע את הפעולה והמועד בו התבצעה הפעולה בפועל.

- (ג) כל הדוחות אשר יועברו ללקוח יערכו בפורמט הניתן להורדה.
(ד) בנוסף על האמור בסעיף זה, נותן שירותים פיננסיים אשר נותן שירותים ללקוחות באופן מקוון, יאפשר ללקוח בכל עת, בערוצים המקוונים, גישה למידע אודות נכסי הלקוח וביצוע פעולות, באופן פשוט ונח. המידע כאמור יכלול לכל הפחות התייחסות ליתרת הנכסים המנוהלת ובפירוט הפעולות שנעשו בשנה האחרונה.

7. רואה חשבון מבקר

- (א) נותן שירותים פיננסיים החייב במינוי רואה חשבון מבקר לפי סעיף 34 לחוק, וכל נותן שירותים פיננסיים השומר על נכסי לקוחות שאינם נכסים מוחשיים הנשמרים באופן פיזי, ימנה רואה חשבון מבקר כמשמעותו בסעיף 34 לחוק. בנוסף לתפקידו בהתאם לסעיף 34 לחוק יבצע רואה חשבון מבקר, אחת לרבעון, בקרה על פעילות שמירת הנכסים המתבצעת על ידי נותן השירותים הפיננסיים לרבות זו המתבצעת באמצעות שומר במיקור חוץ. הביקורת תבחן את עמידתו של נותן השירותים הפיננסיים בהוראות הדין לרבות הוראות חוזר זה ובין היתר, הפרדת הנכסים, ניהול נכסי הלקוחות, התאמת המרשם כאמור בסעיף 5(ב) למצב הנכסים בפועל, עמידה בנהלים והבקורות אותם קבע נותן השירותים הפיננסיים וכן אופן הטיפול באירועים חריגים.
(ב) מצא רואה החשבון המבקר, במהלך ביצוע תפקידו, התנהלות שחורגת מהוראות הדיון של נותן השירותים הפיננסיים, ימסור על כך הודעה בכתב למנהל הכללי או למי שמנהל את פעילותו של התאגיד, ולאחראי על שמירת נכסים, ויבקש את תגובתם בתוך המועד שיקבע בהודעה; לא התקבלה התגובה בתוך המועד שנקבע כאמור, או שרואה החשבון המבקר לא השתכנע, לאחר שעיין בתגובה, כי לא מדובר בהתנהלות החורגת מהוראות הדין, ימסור רואה החשבון המבקר לדיקטוריון נותן השירותים הפיננסיים ולמפקח, הודעה על ההתנהלות החריגה בצירוף תגובת המנהל הכללי, ככל שהתקבלה.

8. שמירת נכסים במיקור חוץ

- (א) נותן שירותים פיננסיים רשאי להתקשר עם נותן שירותים אחר לצורך שמירת נכסי לקוחותיו (להלן – "שומר במיקור חוץ") בהתאם להוראות סעיף זה.
(ב) נותן שירותים פיננסיים אשר שומר את נכסי לקוחותיו אצל שומר במיקור חוץ, ייתן על כך גילוי ללקוח בצירוף פרטים אודות גורם זה.
(ג) התקשר נותן השירותים הפיננסיים עם שומר במיקור חוץ אשר עושה שימוש בגורם נוסף לצורך מתן שירותי השמירה על נכסי הלקוחות של נותן השירותים הפיננסיים, יתקשר נותן השירותים הפיננסיים ישירות גם עם גורם זה ויחולו עליו כל הוראות חוזר זה לעניין שומר במיקור חוץ.
(ד) נכסי הלקוחות של נותן השירותים הפיננסיים יישמרו בחשבון נפרד וייעודי לצורך שמירת נכסי לקוחות נאמנות (להלן – "חשבון נאמנות"). חשבון הנאמנות יוגדר לטובת לקוחות נותן השירותים הפיננסיים וינוהל על ידי נותן השירותים הפיננסיים בנאמנות עבור לקוחותיו.
(ה) נותן שירותים פיננסיים יהיה רשאי לגבות את העמלה בעד השירות שהוא נותן מתוך הכספים הנשמרים בחשבון הנאמנות.

התקשרות עם שומר במיקור חוץ

- (ו) נותן שירותים פיננסיים יפעל בזהירות ביחס לבחירה ולהתקשרות עם נותן שירות במיקור חוץ.
(ז) נותן שירותים פיננסיים יתקשר עם שומר במיקור חוץ אשר עומד בהוראות הבאות:

- (1) רשאי לעסוק בשמירת נכסים בהתאם להוראות הדין החלות עליו לרבות שמירת נכסים במיקור חוץ, ופועל בהתאם להוראות אלה ;
- (2) מקיים את דרישת הדין החלות על נותן השירותים הפיננסיים עצמו לרבות הוראות חוזר זה בכל הקשור לשמירה על נכסי הלקוחות ;
- (3) עוסק בפועל בשמירה וקיימת אצלו הטכנולוגיה, המיומנות, הידע והניסיון המקצועי הנדרשים לאספקת השירותים ;
- (4) מחזיק ביכולת תפעולית מתאימה הכוללת קיומן של מערכות מידע נאותות, בקרה פנימית נאותה, יכולות אבטחת מידע והגנת הפרטיות, הדרכת עובדים ותוכנית המשכיות עסקית למקרה של כשל ;
- (5) בעל יכולת פיננסית לעמוד בהתחייבויותיו מושא ההתקשרות.
- (ח) נותן השירותים הפיננסיים יתעד את הבדיקות שביצע ואת השיקולים אשר על בסיסם בחר להתקשר עם השומר במיקור חוץ.
- (ט) נותן שירותים פיננסיים אשר התקשר עם שומר במיקור חוץ, יחתום עימו על הסכם בכתב שמגדיר את יחסי הצדדים בקשר למתן שירותי שמירה במיקור חוץ, שיתייחס לכל הפחות לסעיפים הבאים :

- (1) פרטי הצדדים להסכם ;
- (2) היקף השירותים שיינתנו ;
- (3) דרכי התקשרות בין הצדדים ;
- (4) תניית השיפוט ומנגנונים ליישוב סכסוכים בין הצדדים ;
- (5) מנגנוני ביטוח שיחולו על הנכסים הנשמרים, ככל שחלים ;
- (6) עמלות הנגבות עבור השירות ;
- (7) התחייבות השומר במיקור חוץ לספק כל מידע או נתון שאותו יבקש המפקח בקשר לפעילותו בכל הנוגע לנכסים הנשמרים על ידו במיקור חוץ. יובהר כי אין באמור לגרוע מכל אחריות המוטלת על בעל הרישיון לספק מידע ונתונים שאותם ידרוש המפקח ;
- (8) התחייבות שומר במיקור חוץ שלא להתקשר עם גורם נוסף לצורך מתן שירות של שמירה על נכסי הלקוחות של נותן השירותים הפיננסיים בלא אישור בכתב של נותן השירותים הפיננסיים.
- ניטור ובקרה על פעילות שומר במיקור חוץ**
- (י) נותן שירותים פיננסיים יינטר ויבקר את פעילות נותן השירותים במיקור חוץ ובין השאר יבצע התאמות שוטפות לכל הפחות אחת ליום, בין הרישומים שהוא מנהל ביחס לנכסי הלקוח לבין הרישום המנוהל אצל השומר במיקור חוץ.
- (יא) נותן שירותים פיננסיים יוודא כי יש בידיו אמצעים לצורך קיום ניטור ובקרה אפקטיביים ומתמשכים על שומר במיקור חוץ.
- (יב) נודע לנותן שירותים פיננסיים על קיומם של כשלים בהתנהלותו של נותן השירותים במיקור לרבות אי עמידת שומר במיקור חוץ בהוראות הדין, על נותן השירותים הפיננסיים לדרוש מהשומר במיקור חוץ לנקוט בכל הצעדים הסבירים על מנת לרפא את הכשלים שהתגלו בתוך פרק זמן סביר. לא רופאו הכשלים באופן משביע רצון, ידווח נותן השירותים הפיננסיים על כך באופן מידי למפקח, ויפעל להפסקת ההתקשרות עם שומר במיקור חוץ בהקדם האפשרי, ותוך מזעור הפגיעה בנכסי הלקוחות.
- (יג) אין באמור בסעיף זה כדי לגרוע מאחריות נותן שירותים פיננסיים לפי הוראות חוזר זה והוראות כל דין. נותן שירותים פיננסיים אינו רשאי להעביר לגורם שלישי את אחריות שחלה עליו על פי הוראות הדין.

9. **הוראות נוספות לעניין שמירה על מטבעות וירטואליים**

(א) בסעיף זה –

"ארנק קר" – אחסנה של מטבעות וירטואליים באמצעות מערכת שאינה מחוברת באופן קבוע לרשת האינטרנט;

"ארנק חס" – אחסנה של מטבעות וירטואליים באמצעות מערכת המחוברת באופן קבוע לרשת האינטרנט;

(ב) על נותן שירותים פיננסיים אשר שומר נכס פיננסי מסוג מטבעות וירטואליים יחולו בנוסף ההוראות הבאות:

1. נותן השירותים הפיננסיים יחזיק במיומנות ובאמצעים הטכנולוגיים הנדרשים לצורך שמירה על מטבעות וירטואליים;

2. בנוסף להוראות לסעיף 3 לעיל, מדיניות שמירה על מטבעות וירטואליים תכלול גם התייחסות סדורה למכלול המרכיבים הרלוונטיים למנגנונים של שמירה על מטבעות וירטואליים ובכלל זה אופן שמירת המטבעות בארנק קר ובארנק חס, המינון שלהם והמעבר ביניהם; היבטי הרשאות, הגנת הפרטיות וסייבר שייחודיים לשמירת מטבעות וירטואליים; גיבוי והמשכיות עסקית במקרה של כשל וכיוצא בזה.

3. בנוסף למקרים שהוגדרו על ידי הדירקטוריון בהתאם לסעיף 3(ז), כל העברה של מטבעות וירטואליים או העברה של מטבעות וירטואליים מארנק קר לארנק חס ולהיפך, תחייב אישור של בעל תפקיד נוסף אחד לפחות אצל נותן השירותים הפיננסיים וקבלת האישור של בעלי תפקידים נוספים ככל שנדרש בהתאם למדיניות. אישור של בעלי תפקיד כאמור, יתבצע באמצעות שימוש בתקני אבטחה ייעודיים באופן שמבטיח אישורם על ידי בעלי התפקידים שהוגדרו מראש בצורה מקוונת ומוצפנת בהתבסס על פרקטיקות מקובלות (דוגמת Multisig) למניעת תקלות, מעילות והונאות;

4. נותן שירותים פיננסיים ישמור את המטבעות הווירטואליים באופן המאובטח ביותר, כדי למזער את הסיכונים הכרוכים בפעולת השמירה, ובכלל זה אבטחה כנגד השפעה של כשל מערכתי על הנכסים השמורים.

(ג) נותן שירותים פיננסיים יכול להתקשר עם שומר במיקור חוץ לצורך שמירת המטבעות הווירטואליים של לקוחותיו, בהתאם להוראות סעיף 8 ובהתקיים כל התנאים הבאים:

(1) שומר במיקור חוץ הוא אחד מאלה:

א. תאגיד בנקאי כהגדרתו בחוק הבנקאות (רישוי) התשמ"א – 1981;

ב. גוף מוסדי כהגדרתו בחוק הפיקוח על הביטוח;

ג. נותן שירות בנכס פיננסי שמתקיימים לגביו ההוראות בסעיף 9(ד) להלן;

ד. תאגיד שעיסוקו מתן שירותי שמירה במיקור חוץ בנכסים וירטואליים עבור גופים פיננסיים, שמחזיק ברישיון מאת רשות פיקוח במדינה החברה ב-OECD ופטור מרישיון בהתאם לתקנות תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (שירותים פיננסיים מוסדרים) (פטור מחובת רישוי) (הוראת שעה), תשע"ט-2018, ואשר שומר על נכסים וירטואליים בהיקף שווה ערך לשני מיליארד דולר ארה"ב לפחות, ושחלות עליו הוראות לעניין איסור הלבנת הון ולעניין הגנה על נכסי הלקוחות.

(2) שומר במיקור חוץ ראשי לעסוק ועוסק בשמירה של מטבעות וירטואליים פרק זמן של שנה לפחות ומפוקח לעניין זה על ידי רשות פיקוח פיננסית.

(3) בנוסף לאמור בסעיף 8(ח) הסכם בין נותן שירותים פיננסיים לשומר במיקור חוץ, יתייחס גם לכל אלה:

א. אופן שמירת הנכסים הווירטואליים על ידי שומר במיקור חוץ;

ב. תיאור מפורט של המנגנונים לשמירת נכסים ובכלל זה, תהליך העברת הנכסים מארנק קר לארנק חס ולהיפך וכן שיעור הנכסים הנשמרים בארנק החס ובארנק הקר אצל שומר במיקור חוץ;

ג. היקף הכיסוי הביטוחי בו מחזיק השומר במיקור חוץ, ככל שקיים, התנאים הנלווים בהפעלת הכיסוי כגון מנגנון השתתפות העצמית והגדרות האירוע הביטוחי בפוליסה, לצורך הבטחת המטבעות הווירטואליים הנשמרים על ידו. ההסכם יתייחס באופן מפורש גם לאפשרות נותן השירותים הפיננסיים לקבל סעד ביטוחי במקרה של חדלות פירעון של השומר במיקור חוץ.

(ד) נותן שירותים פיננסיים שמבקש לשמור על נכסים פיננסיים מסוג מטבע וירטואלי, שלא באמצעות מיקור חוץ יעמוד בכל ההוראות הבאות:

א. בעל רישיון מורחב למתן שירות בנכס פיננסי אשר פעל בשמירה על נכסי לקוחות שאינם נכסים מוחשיים הנשמרים באופן פיזי פרק זמן של שלוש שנים לפחות בהן היה בעל רישיון, כאשר ממוצע היקף הנכסים עליהם שמר במשך תקופה של שנתיים מתוך שלוש השנים לא יפחת מ- 40 מיליון ש"ח;

ב. ישמור על נכסים וירטואליים בהיקף שלא יעלה על זה הקבוע מטה:

1. בשנתיים הראשונות בהם הוא שומר על מטבעות וירטואליים – מטבעות וירטואליים בהיקף שנתי ממוצע של עד 50 מיליון שקלים;

2. מתום השנתיים הראשונות כאמור ועד ארבע שנים – מטבעות וירטואליים בהיקף שנתי ממוצע של עד 150 מיליון שקלים.

10. דיווח למפקח

נותן שירותים פיננסיים יעדכן את המפקח בדבר אירועים חריגים וכשלים בעלי השפעה מהותית הנוגעים לשמירת הנכסים כמצוין בסעיף 2(א)(2)(ג) לעיל באופן מיידי.

חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (שירותים פיננסיים מוסדרים), תשע"ו-2016 (להלן - **החוק**), מסדיר את תחום השירותים הפיננסיים המוסדרים וממנה את הממונה על רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון לשמש כמפקח על נותני שירותים פיננסיים (להלן - **המפקח**). החוק קובע כי בביצוע תפקידיו ובהפעלת סמכויותיו, המפקח יביא בחשבון, בין היתר, את העניינים הבאים: יצירת סביבה אמינה, בטוחה ויציבה למתן שירותים פיננסיים; הגנה ושמירה על הלקוחות של נותני השירותים הפיננסיים וכן קידום עניינם.

סעיף 11א לחוק מגדיר שירות בנכס פיננסי ככל אחת מהפעולות הבאות, שאין בה מתן אשראי, הנעשית דרך עיסוק: (1) החלפה של נכס פיננסי בנכס פיננסי אחר, לרבות פדיון, פריטה, המרה, מכירה או העברה של נכס פיננסי; (2) ניהול או שמירה של נכס פיננסי, לרבות באמצעות כספת.

פעילות שמירה של נכסים פיננסיים חושפת את נותן השירותים הפיננסיים לשלל סיכונים, הן מצד גורמים חיצוניים והן מצד בעל הרישיון עצמו, כגון: מעילות והונאות; פריצה פיזית או במרחב הסייבר; וכן הליך חדלות פירעון של בעל הרישיון, שעלול להשפיע על מעמדם המשפטי של נכסי הלקוחות.

התממשותם של סיכונים אלה עלולה להסב פגיעה משמעותית ללקוחות, לרבות איבוד או גניבה של נכסים פיננסיים וכן אובדן או דלף של מידע הנוגע אליהם. התממשות הסיכונים כאמור עלולה להוביל לפגיעה גם בנותן השירותים הפיננסיים עצמו, ובכלל זאת עלולה לשבש את פעילותו התקינה של נותן השירותים הפיננסיים; לגרום למניעת שירות מלקוחותיו; להוביל לפגיעה ביכולתו לנהל את נכסיו ואת נכסי לקוחותיו; ואף להוביל לפגיעה במוניטין שלו.

לאור האמור, עולה צורך לקבוע הוראות בעניין שמירת נכסים בנותני שירותים פיננסיים, וזאת כדי להבטיח את פעילותם התקינה של נותני השירותים הפיננסיים ואת השמירה על ענייני לקוחותיהם. מטרת החוזר היא לקבוע סטנדרט פעולה במטרה להבטיח את שמירתם באופן הראוי של נכסים פיננסיים על ידי נותני שירותים פיננסיים. יצוין כי הוראות החוזר אינן חלות על נותן שירות בנכס פיננסי המבצע פעילות בנכסים פיננסיים שאינם מערבים שמירה. כך למשל, נותן שירות בנכס פיננסי אשר מחליף נכס פיננסי בו מחזיק הלקוח בנכס פיננסי אחר, באופן סימולטני, אינו מבצע שמירה על הנכס.

החוזר קובע הוראות לשמירת נכסים באמצעות נותן שירותים פיננסיים. הוראות אלה נוגעות, בין היתר, לעניינים הבאים: היבטי ממשל תאגידי; מדיניות שמירת נכסי לקוחות; האופן בו יש לשמור נכסים פיננסיים של לקוחות; רישום ותיעוד של הפעולות שבוצעו בנכסי הלקוחות; מידע ותקשורת עם הלקוח; רואה חשבון מבקר; וכן לשמירת נכסים במיקור חוץ. בנוסף נקבעו הוראות מיוחדות לשומר נכסים מסוג מטבע וירטואלי ובהן התייחסות להיבטים המיוחדים הכרוכים בשמירה של נכס מסוג זה.

הוראות הטיוטה נכתבו בהלימה לנורמות בינלאומיות ובראי אסדרה קיימת על פעילות זו ברשויות פיננסיות מקבילות בארץ ובעולם ובהתאמת לפעילות בארץ, ומשתלבות עם התכליות הקבועות בחוק הפיקוח המתאימות, בין היתר, להגנה על צרכי הלקוחות, לשמירה על סביבה אמינה ויציבה בפעילות השירותים הפיננסיים החוץ בנקאיים וליצירת אמון במגזר פעילות זה.

ההגדרות, הרלוונטיות לנותן שירותים בנכסים פיננסיים המבצע פעולת שמירה, נקבעו בהתאם להגדרות הקבועות כיום בחוק.

לסעיף 2 - ממשל תאגידי

רכיב מרכזי בהתמודדות עם מגוון הסיכונים הטמונים בשמירה על נכסי לקוחות הינו ממשל תאגידי נאות, הכולל חלוקה ברורה של אחריות, תפקידים וסמכויות בין בעלי התפקידים השונים בנותן השירותים לגבי פעילות זו. עמדה זו מבוססת על הנחת יסוד, לפיה הגדרה של גורם ספציפי בתאגיד כאמון על עניין מסוים, מקדמת עמידה של התאגיד בחובותיו ביחס לאותו עניין. שכן, כאשר מוטלות חובות על תאגיד – המצטרפות לחובות נוספות, לעיתים רבות, המוטלות על אותו תאגיד – ישנו חשש כי התאגיד לא יפעל כלל (או לכל הפחות יפעל רק באופן חלקי) על מנת לעמוד בחובותיו בקשר לאותו עניין. אולם, כאשר מוגדר מראש ובאופן ברור, גורם בתאגיד שיהיה אמון על אותו עניין, הרי שגם אם אותו תאגיד אינו פועל לעמוד בחובותיו, סביר להניח שהגורם שהוגדר כאמון על עניין זה, יפעל מיוזמתו ובאופן אקטיבי על מנת לקדם עמידה של התאגיד בחובות אלה.

בהתאם לכך נקבעו הוראות בחוזר בדבר חלוקת אחריות, תפקידים וסמכויות בין שני גורמים מרכזיים בנותן שירותים פיננסיים, אשר יהיו אמונים על עמידת נותן השירותים בחובותיו בקשר לשמירה על נכסי לקוחות: דירקטוריון התאגיד וכן אחראי לשמירת נכסי לקוחות.

בסעיף א' מוצע לקבוע כי בין תפקידי הדירקטוריון יהיו קביעת מדיניות שמירה של נכסי לקוחות וכן פיקוח ובקרה על אופן השמירה של נכסי לקוחות.

בסעיף ב' מוצע לקבוע כי נותן השירותים הפיננסיים נדרש למנות אחראי לשמירה של נכסי לקוחות. לתפקיד זה יכול להתמנות נושא משרה למעט דירקטור. האחראי על שמירת נכסי לקוחות נדרש לפעול באופן אישי, קבוע וסדור; וכפי שפורט בהרחבה בחוזר לכך שנותן השירותים הפיננסיים יתמודד כדבעי ובכל עת עם הסיכונים הכרוכים בשמירה על נכסי לקוחות. על מנת שהאחראי על שמירת נכסי לקוחות יוכל לעמוד באחריות הרחבה שהוטלה עליו, נקבע בחוזר שיינתנו לו כלל הכלים הדרושים לשם מילוי תפקידו.

לסעיף 3 - מדיניות שמירת נכסי לקוחות

קביעת מדיניות סדורה, מפורטת וברורה של נותן שירותים פיננסיים, המתייחסת לכל פעילות שנעשית אגב שמירה על נכסי לקוחות, תסייע לנותן השירותים הפיננסיים להתמודד עם הסיכונים הכרוכים בשמירה על נכסי לקוחות ותסייע לו לעמוד בחובות המוטלות עליו בקשר לפעילות זו, וזאת בשל מספר נימוקים.

ראשית, על מנת שנותן השירותים הפיננסיים יוכל לקבוע מדיניות כאמור, הוא נדרש תחילה מטבע הדברים לבצע בחינה מעמיקה ומקיפה של כלל הסיכונים והאתגרים הניצבים בפניו, על מנת שיוכל לעמוד בחובותיו בקשר לשמירה על נכסי לקוחות. על בסיס בחינה זו, יוכל נותן השירותים הפיננסיים לגבש מדיניות סדורה ומפורטת להתמודדות יעילה ונכונה עם אותם סיכונים ואתגרים.

משמעות הדבר הינה, שחיוב נותן השירותים לקבוע מדיניות שמירה על נכסי לקוחות דורש ממנו לבצע בחינה וחשיבה, מעמיקות ומקיפות, אודות כל פעילות שנעשית אגב שמירתו על נכסי לקוחות. עניין זה, כשלעצמו, מגדיל את אפשרותו של נותן השירותים הפיננסיים להתמודד בצורה הולמת עם שלל הסיכונים הכרוכים בשמירה על נכסי לקוחות.

שנית, כאשר נותן השירותים הפיננסיים מבצע את כלל הפעולות בקשר לשמירה על נכסי לקוחות בהתאם למדיניות סדורה, מפורטת וברורה, הרי שכלל הגורמים בנותן השירותים – מההנהלה והדירקטוריון ועד אחרון העובדים – פועלים באופן אחיד ובהתאם לאותם סטנדרטים וכללים, על מנת להתמודד עם הסיכונים הכרוכים בשמירה על נכסי לקוחות. באופן זה, קטן החשש לטעויות ולהתממשותם של סיכונים, הואיל וכלל הגורמים בנותן השירותים פועלים בהתאם לסטנדרטים וכללים ברורים שגובשו לאחר חשיבה ומעמיקה, ומבלי שהגורמים הללו יפעלו על דעת עצמם באופן ספונטני ובהתאם לשיקולים משתנים, שלא נבחנו עד תום.

שלישית, יש לקביעת מדיניות סדורה וברורה בנוגע לשמירה על נכסי לקוחות משמעות חשובה, הן כלפי חוץ (ביחס לכלל הגורמים הפועלים מול נותן השירותים הפיננסיים, לרבות המפקח, לקוחות ושומרים במיקור חוץ) והן כלפי פנים (ביחס לכלל הגורמים בנותן השירותים עצמו), ויסייע להגברת האמון והשקיפות כלפי הלקוחות בנותן השירותים הפיננסיים. בכך תוגבר המחויבות של הגורמים השונים בנותן השירותים הפיננסיים לפעול להתמודדות עם הסיכונים הכרוכים בשמירה על נכסי לקוחות ויתאפשר למפקח לבחון את התנהלות נותן השירותים הפיננסיים. על כן, מוצע לקבוע בחוזר כי נותן השירותים הפיננסיים נדרש לקבוע מדיניות שמירה על נכסי לקוחות. על מנת שהמדיניות תהיה מקיפה דיה ולא תתוחם רק להיבטים מסוימים של השמירה על נכסי לקוחות, מוצע לקבוע כי המדיניות נדרשת להתייחס לכל פעילות שנעשית אגב שמירה של נכסי לקוחות. עוד נקבע כי המדיניות נדרשת להתייחס – לכל הפחות – לרשימה של עניינים, שפורטו בחוזר ותיבחן לכל הפחות אחת לשנה או אחת לחצי שנה במקרה של שמירה על מטבעות וירטואליים.

לסעיף 4 - הוראות לעניין שמירת נכסים פיננסיים של לקוחות

בסעיף א' מוצע לקבוע, על מנת להסיר כל ספק בעניין זה, כי נותן שירותים פיננסיים ישמור על נכסי הלקוחות בהתאם להוראות כל דין ולרבות הוראות חוק הנאמנות התשל"ט-1979 וחוק השומרים התשכ"ז-1967. עוד מוצע לקבוע בסעיף, כי נותן השירותים אינו רשאי להתנות על הוראות חוק הנאמנות וחוק השומרים במסגרת ההסכמים שהוא חותם מול לקוחותיו, אלא לטובת הלקוחות בלבד. הוראה זו נועדה למנוע מצב בו נותן השירותים הפיננסיים ינסה להתנות על הוראות החוקים הנ"ל במסגרת ההסכמים שהוא חותם מול לקוחותיו, באופן שעלול לפגוע בהם. הוראה זו מבוססת על הנחה לפיה ההוראות של חוק הנאמנות וחוק השומרים מגנות על האינטרסים של הלקוחות מול נותן השירותים, ולכן ניסיון להתנות על הוראות אלה עלול להוביל לפגיעה באינטרסים של הלקוחות.

בסעיף ב' מוצע לקבוע כי נכסי הלקוחות שאינם נכסים פיננסיים מוחשים שנשמרים באופן פיזי (בין כספי לקוחות במטבעות וירטואליים ובין בהילך חוקי) ישמרו בנאמנות על ידי נותן השירותים הפיננסיים. הטעם להוראה זו הינו שכל שמירה על נכס, למעט נכס הנשמר באופן פיזי, כרוכה בביצוע פעולות מסוימות אגב שמירת הנכסים. לפיכך, נדרש כי אותן פעולות תבוצענה בנאמנות – על כלל הוראות הדין הכרוכות בכך – עבור הלקוחות. באופן זה, יישמר באופן הולם האינטרס של הלקוחות.

בסעיף ג' לחוזר מוצע לקבוע הוראות נוספות לעניין שמירה על נכסי לקוחות, בהן צריך לעמוד נותן השירותים הפיננסיים, וזאת מבלי לגרוע מחובתו לעמוד בהוראות הדין כאמור.

בסעיף ג' (1) מוצע לקבוע הוראות לעניין הפרדת נכסי הלקוחות מנכסי נותן השירותים, וזאת כדי להבטיח שנכסי הלקוחות לא יתערבבו עם נכסי נותן השירותים הפיננסיים. הפרדה זו חשובה הן להתנהלות השוטפת של נותן השירותים, באשר היא תסייע למנוע מצב בו נותן השירותים הפיננסיים יעשה שימוש בנכסי הלקוחות לצרכיו או תוך אי סדרים בכספי הלקוחות; והן למצב בו נותן השירותים הפיננסיים נכנס להליך של חדלות פירעון. כך ניתן יהיה למנוע במצב של חדלות פירעון, ניסיון מצד נושים להיפרע מנותן השירותים באמצעות ירידה לנכסי לקוחותיו, בטענה שהללו היו בבעלותו של נותן השירותים.

בסעיף ג' (2) מוצע לקבוע כי הפרדת נכסי הלקוחות תתבצע מיד עם קבלת נכסי הלקוחות אצל נותן השירותים. בסעיף ג' (3) מוצע לקבוע, כי שמירת נכסי הלקוחות תבצע באותו סוג של נכס פיננסי שהתקבל מאת הלקוח. הוראה זו נועדה למנוע מצב בו שינוי ערך של נכס מסוים יביא לאובדן של נכסי הלקוחות. בנוסף וככל שמדובר בנכסים מוחשיים, הנכסים נשמרים באופן פיזי ולקוח מקבל חזרה ל את נכסיו, כפי שהללו נמסרו לידי נותן השירותים ("בעין").

בסעיף ג' (4) מוצע לקבוע, על אף האמור בסעיף ג' (3), כי שמירה של כספים של לקוחות שאינם נשמרים באופן פיזי יכולה להתבצע בערכו הצמוד של הנכס בו התקבלו. הוראה זו מבוססת על המצב הרווח לפיו רוב של נותני השירותים נותני השירותים נעזרים בתאגידים בנקאיים כשומרים במיקור חוץ והאחרונים אינם מחויבים להחזיק

את כספי הלקוחות עצמם. יחד עם זאת ההוראה לא תחול על שמירה של מטבעות וירטואליים וזאת לאור השינויים המשמעותיים שעשויים להיות בערך הנכס.

סעיף ג' (5) מוצע לקבוע, כי נותן שירותים פיננסיים לא יהיה רשאי לבצע כל פעולה בנכסי הלקוח, שלא לפי בקשת הלקוח בכתב ובכפוף להוראות כל דין. הוראה זו נועדה לוודא שהפעולות שמבוצעות בנכסי הלקוח הם על דעתו ולפי בקשתו של הלקוח.

סעיף ג' (6) לחוזר קובע כי נותן שירותים פיננסיים נדרש לקיים, בהקדם האפשרי ובהתאם להסכם מול הלקוח, כל דרישה מצד הלקוח לבצע פעולות בנכסיו או לסיים את ההתקשרות עם נותן השירותים ולקבל את כספיו באופן מיידי.

סעיף ג' (7) לחוזר קובע כי נותן השירותים נדרש לשמור על נכסי הלקוחות ולמנוע אובדן או זליגת מידע, זאת בהתאם להוראות חוזר ניהול סיכונים סייבר. הוראה זו מבהירה ומדגישה כי נותן השירותים נדרש לפעול כדבעי, לרבות בהתאם להוראות החוזר הני"ל, על מנת לשמור על נכסי הלקוחות ועל המידע שלהם ולהתמודד עם הסיכונים הכרוכים הפעילות זו לרבות סיכונים סייבר ובהתאם להוראות החלות על בעל הרישיון במסגרת חוזר ניהול סיכונים סייבר.

סעיף ג' (8) לחוזר מוצע לקבוע הוראות בעניין נכסים שנשמרים לצורך העברתם לגורם אחר. שמירה של נכסים פיננסיים יכולה להתבצע גם כחלק משירותים אחרים לרבות העברת נכסים ושירותי תשלום. במסגרת הוראה זו מוצע לקבוע הוראות נוספות שמטרתם לשמור על כספי הלקוחות גם במקום בו מעורב גורם נוסף ולמנוע התנערות של נותן השירותים הפיננסיים מתפקידו כלפי הלקוח לרבות יכולתו של הלקוח לדעת מה קורה בנכסיו ומי הגורם ששומר עליהם.

לסעיף 5 - רישום ותיעוד של הנכסים והפעולות שבוצעו בנכסי הלקוחות

על מנת לאפשר בקרה ומעקב שוטפים על הנכסים הנשמרים והפעולות שבוצעו בהם – הן מצד נותן השירותים, הן מצד הלקוחות והן מצד גורמי פיקוח – נקבעו הוראות לעניין רישום ותיעוד הנכסים הנשמרים והפעולות שנעשו בהם. יובהר כי סעיף 5 עוסק במרשם הפנימי של נותן השירותים הפיננסיים ואילו סעיף 6 קובע הוראות לעניין פרטי המרשם אשר ישוקפו ללקוחות.

בסעיף א' מוצע לקבוע כי נותן השירותים יחזיק באמצעים המאפשרים להתחקות אחר נכסי הלקוחות בכל עת, על מנת למנוע פרק זמן כלשהו – ולו קצר – בו אין באפשרותו של נותן השירותים לעקוב ולהתחקות אחר נכסי הלקוחות. הדרישה לזהות בכל זמן נתון את נכסי הלקוחות היא דרישה בסיסית בשמירה על נכסי לקוחות.

בסעיף ב' מוצע לקבוע, כי יש לנהל מרשם המתעדכן באופן תדיר ושוטף – תדירות עדכון המרשם תהיה בהתאם לנסיבות העניין, והכל באופן שיאפשר להגשים את הוראות החוזר ותכליתו, לרבות בקשר למעקב ובקרה יעילים אחר נכסי הלקוחות – ולכל הפחות פעם ביום (זאת על בסיס הנחה לפיה עדכון יומי מהווה מינימום הכרחי על מנת להגשים כדבעי את תכליות המרשם). המרשם יכלול את כל הנתונים הנדרשים במסגרת שמירת הכספים ולכל הפחות את כל המסמכים במפורטים בסעיף.

על מנת שהמרשם יוכל להגשים את תכליתו – לאפשר מעקב ובקרה שוטפים אחר הנתונים שהמרשם אמור לכלול, וכפי שנקבע בחוזר – מוצע לקבוע בסעיף ג' כי נדרש שהמרשם יהיה זמין לנותן השירותים הפיננסיים בכל עת. בסעיפים ד' וה' נקבע, כי הואיל ומדובר במידע לגבי הלקוחות ונכסיהם, הרי שנדרש לשמור את הנתונים בהתאם להוראות החוזרים המצויינים בחוזר וכן נדרש ליידע את הלקוח בדבר שמירת המידע, כמו גם לקבל את אישורו לכך.

לסעיף 6 – מצגים והודעות ללקוח

מטרת הוראה זו לוודא כי הלקוח יקבל גישה למידע על נכסיו הנשמרים אצל נותן השירותים הפיננסיים. הגברת רמת השקיפות ללקוח הינה נדבך חשוב ביצירת סביבה אמינה המונעת כשלים ומעילות בנכסי הלקוח.

בהתאם לכך, מוצע לקבוע בסעיף א' כי נותן השירותים יאפשר ללקוחותיו לקבל מידע אודות נכסיהם באופן פשוט ונוח, הן מבחינת אופן הגישה והן מבחינת המועדים בהם תינתן הגישה למידע. הוראה זו גם תאפשר ללקוחות לממש את זכותם לדעת באופן שוטף וקבוע מה נעשה בנכסיהם.

לצד חובתו של נותן השירותים לאפשר ללקוחות לקבל מידע אודות נכסיהם לבקשתם, נקבעה גם הוראה בסעיף ב', לפיה נותן השירותים נדרש לשלוח דוח תקופתי המפרט את יתרת הנכסים הנשמרים, העמלות המשולמות לנותן השירות, והפעולות שנעשו בנכסי הלקוח. חובה זו תכליתה לוודא כי גם לקוחות שאינם בודקים מיוזמתם את המידע אודות נכסיהם, יקבלו מידע מאת נותן השירותים – באופן קבוע ותקופתי – אודות נכסיהם. בסעיף ג' מוצע לקבוע כי הדוח יהיו בפורמט שניתן להורדה, על מנת שהלקוח יוכל לשמור את הדוח אצלו (ולא רק לצפות בו). בסעיף ד' מוצע לקבוע, כי נותן שירות פיננסיים, אשר נותן שירותים ללקוחות באופן מקוון, יאפשר ללקוח, בכל עת, בערוצים המקוונים, גישה למידע אודות נכסיו, באופן פשוט ונח ובכפוף להוראות חוזר ניהול סיכונים סייבר. הוראה זו תכליתה לאפשר ללקוח שמקבל שירותים באופן מקוון, לצפות במידע אודות נכסיו באותו האופן בו הוא צורך את השירותים, קרי באופן מקוון ובכך להגביר את השקיפות והזמינות של המידע.

לסעיף 7 – רואה חשבון מבקר

רואה חשבון מבקר הינו גורם הבודק את עמידתם התאגידי בחובות (כולן או חלקן) המוטלות עליו. על כן, רואה חשבון מבקר מהווה גורם חשוב בפיקוח על פעילות נותני שירותים ועל כך שהם עומדים בחובות המוטלות עליהם. לפיכך, נקבע בסעיף, כי כל נותן שירותים פיננסיים המחזיק ברישיון מורחב המבצע פעילות שמירה וכן נותן שירותים ששומר על נכסים שאינם מוחשיים הנשמרים בכספת גם אם לא מחזיק ברישיון מורחב ימנה רואה חשבון מבקר לעניין פעילות השמירה כמפורט בסעיף. למותר לציין כי אין בכך כדי לגרוע מהחובה למנות רואה חשבון מבקר בהתאם להוראות סעיף 34 לחוק.

הסעיף מרחיב את תפקידיו של רואה החשבון המבקר וקובע כי לצד לתפקידים שעליו לבצע בהתאם לסעיף 34 לחוק, עליו לבצע תפקידים נוספים המפורטים בחוזר, לרבות בחינה של עמידת נותן השירותים בחובותיו מכוח החוזר. התכלית של הוראה זו הינה למנות גורם נוסף אשר יבחן גם הוא עמידת נותן השירותים בחובותיו. עוד קובע הסעיף, כי בנסיבות מסוימות ימסור רואה החשבון המבקר מידע למפקח אודות התנהלות לא תקינה של נותן השירותים. הוראה זו נועדה לחייב את רואה החשבון המבקר לערב את המפקח בהתנהלות בלתי תקינה שהתגלתה לו, בנסיבות המפורטות בחוזר.

לסעיף 8 – שמירת נכסים במיקור חוץ

החוזר מאפשר לנותן שירותים פיננסיים לשמור את נכסי הלקוחות באמצעות גורם שלישי – מיקור חוץ, אשר יחזיק בפועל בנכסי הלקוחות. עם זאת כל החובות בקבועות בדין לרבות הוראות חוזר זה יחולו על נותן השירותים עצמו, גם עם הפעילות מתבצעת על ידי גורם אחר. הריחוק בין הגוף אשר מבצע את הפעולה לבין הגוף אשר חייב בחובות מול הלקוח מייצר סיכונים נוספים לרבות מעקב אחר נכסי הלקוח וקיום הוראת הדין. על מנת לוודא כי נכסי הלקוחות נשמרים ומנוהלים באופן תקין וכי נותן השירותים פועל לטובת לקוחותיו מוצע לקבוע הוראות ספציפיות אשר יחולו על נותן השירותים אשר שומר את נכסי לקוחותיו אצל שומר במיקור חוץ שיבטיחו התנהלות תקינה של נותן השירות בבואו להתקשר עם שומר במיקור חוץ.

בסעיף ב' מוצע לקבוע כי נותן שירותים פיננסיים ששומר את נכסי לקוחותיו אצל שומר במיקור חוץ, נדרש לתת על כך גילוי ללקוח, הכולל גם פרטים אודות גורם זה. הוראה זו תכליתה כי הלקוח יהיה מודע, בכל עת, לגורם ששומר על נכסיו, כך שיתאפשר לו לכלכל צעדיו ולפקח על נכסיו כראוי.

בסעיף ג' מוצע לקבוע כי נותן השירותים הפיננסיים נדרש להתקשר עם כל שומר במיקור חוץ, וכן עם גורמים אחרים איתם מתקשר השומר במיקור חוץ לצורך מתן שירותי שמירה על נכסי הלקוחות. כלומר, גם במקרה בו נותן השירות במיקור חוץ מתקשר עם גוף נוסף לצורך שמירה על הנכסים, תתבצע התקשרות ישירה בין נותן

השירותים הפיננסיים לנותן השירות האחר ויחולו עליו ההוראות כנותן שירותים במיקור חוץ. הוראה זו נועדה להבטיח בקרה וקשר ישיר בין נותן השירותים הפיננסיים לבין כל גורם העוסק בכספי לקוחותיו.

בסעיף ד' מוצע לקבוע, כי נדרש משומר במיקור חוץ לשמור את כספי הלקוחות בחשבון נפרד ובנאמנות אצל נותן השירות במיקור חוץ. כאשר כספי הלקוחות נשמרים אצל צד ג' יש חשיבות כי הכספים יוגדרו ויוצגו לנותן השירותים במיקור חוץ ככספי לקוחות אשר מנוהלים בנאמנות על ידי נותן השירותים הפיננסיים. מטרת הוראה זו לוודא כי נכסי הלקוחות ישמרו אצל נותן השירות במיקור חוץ באותו אופן בו נדרש לשמור נותן השירותים על נכסי הלקוחות וכי כספי הלקוחות יוגדרו ככספים המנוהלים בנאמנות ולא ככספי נותן השירותים הפיננסיים.

בסעיף ו' מוצע לקבוע כי נותן שירותים פיננסיים נדרש לפעול בזהירות המתבקשת בקשר להתקשרותו עם שומר במיקור חוץ, זאת נוכח המשמעות הרבה שיש לשומר במיקור חוץ מבחינת השמירה על האינטרסים של הלקוחות. בסעיף ז' מוצע לקבוע את התנאים הבסיסיים הנדרשים מנותן שירות במיקור חוץ לצורך שמירה על כספי לקוחות. הוראות אלה תכליתן לוודא כי מדובר בשומר במיקור חוץ הפועל בהתאם להוראות הדין ויש לו את הכישורים והאמצעים לשמור כיאות על נכסי הלקוחות.

בסעיף ח' מוצע לקבוע חובת תיעוד לבדיקות ולשיקולים אותם שקל נותן השירות בהליך בחירת השומר במיקור חוץ. חובה זו תסייע לשמור על האינטרסים של הלקוחות, זאת בשל מספר טעמים. ראשית, חובת תיעוד, כשלעצמה, תחייב את נותן השירותים לבחון כדבעי את ההתקשרות עם השומר במיקור חוץ, שהרי אם לא יבצע בחינה כאמור, גם יתקשה, ממילא, לעמוד בחובת התיעוד. שנית, חובת התיעוד תתמרץ את נותן השירותים לבחון כיאות את ההתקשרות עם השומר במיקור חוץ, הואיל והוא יהיה מודע לכך שהשיקולים אותם בחן עלולים להיבחן בעתיד, במידת הצורך. שלישית, חובת התיעוד תסייע לבחון בדיעבד את התנהלות נותן השירותים ביחס להתקשרות עם השומר במיקור חוץ, ככל שיהיה צורך בבחינה שכזו.

בסעיף ט' מוצע לקבוע תניות שיש לכלול בהסכם ההתקשרות בין נותן השירות לשומר במיקור חוץ. הוראה זו נועדה לוודא שההסכמות בין נותן השירות לבין נותן השירותים הפיננסיים חותם על הסכם התקשרות לקוני וחסר, שעלול להוביל, בסופו של דבר, לפגיעה מצב בו נותן השירותים הפיננסיים חותם על הסכם התקשרות לקוני וחסר, שעלול להוביל, בסופו של דבר, לפגיעה באינטרסים של הלקוח.

עוד קובע סעיף 8 הוראות לעניין הניטור והבקרה שנותן השירותים נדרש להפעיל בנוגע לשומר במיקור החוץ וזאת כדי לוודא כי נותן השירותים עוקב אחר נכסי לקוחותיו וגם כדי שנותן השירותים יוכל לעמוד בהוראות סעיפים 5 ו-6 החלות עליו.

בסעיף י' מוצע לקבוע כי נותן השירותים ינטר ויבקר את פעילות נותן השירותים במיקור חוץ ויבצע התאמות בין רישומי נותן השירות לשומר במיקור חוץ אודות נכסי הלקוחות באופן יומיומי. התאמה שוטפת זו תאפשר לנותן השירותים לעמוד בהוראות 5 ו-6. בנוסף בקרה זו מהווה אמצעי משמעותי וחשוב מצד נותן השירותים הפיננסיים לוודא כי השומר במיקור חוץ אכן עומד בחובותיו בקשר לשמירה על נכסי הלקוחות.

סעיף יא' קובע שנותן השירותים יבטיח יכולת אפקטיבית לקיים ניטור והערכה לשומר במיקור חוץ. תכלית ההוראה היא לוודא שנותן השירותים יוכל לפקח כדבעי על פעילותו של השומר במיקור חוץ. ככל ולנותן השירותים אין יכולת לבצע ניטור כאמור הוא אינו ראוי להתקשר עם שומר במיקור חוץ.

בסעיף יב' ו-יג' מוצע להבהיר – על מנת להסיר כל ספק בעניין זה – כי האחריות על נכסי הלקוחות לרבות עמידה בהוראות חוזר זה חלה על נותן שירותים פיננסיים והוא אינו ראוי להעביר לגורם שלישי את אחריות שחלה עליו על פי הוראות הדין. הוראה זו מדגישה את אחריותו של נותן השירותים הפיננסיים בקשר לנכסי הלקוחות, אשר נותרת בעינה גם במקרה של התקשרות עם שומר במיקור חוץ.

לסעיף 9 – הוראות לעניין שמירת מטבעות וירטואליים

שמירה של מטבעות וירטואליים חושפת את השומר לסיכונים תפעוליים ברמה מוגברת מזו הקיימת בשמירה על נכסים שאינם וירטואליים. כך למשל, נכסים וירטואליים חשופים יותר לתקיפות סייבר (שאינן הלכה למעשה

והביאו במהלך השנים לאבדן של נכסים בהיקף משמעותי) ולכשלים נוספים המאפיינים את הפעילות במרחב הדיגיטלי. כמו כן קיים חשש לחשיפה מוגברת לאירוע של מעילה בנכסי הלקוחות או טיפול שאינו הולם את רצונותיו של הלקוח וזאת בין השאר לאור העובדה שמדובר בתחום פעילות עם רגולציה צעירה באופן יחסי ובלא מנגנונים מושרשים דיים להגנה על נכסי הלקוחות. בנוסף שמירה על מטבעות וירטואליים מערבת מאפיינים נוספים השונים משמירה על נכסים פיננסיים אחרים. בשל הסיכון המוגבר הכרוך בשמירה על מטבעות וירטואליים נקבעו הוראות נוספות לשומר נכסים מסוג זה וזאת מעבר להוראות הכלליות ולהוראות הדין המחייבות כגון חוק הנאמנות.

בסעיף א' מוצע לקבוע הגדרות בהתאם לסטנדרטים המקובלים בשוק של מטבעות וירטואליים.

בסעיף ב' מוצע לקבוע הוראות נוספות שיחולו על נותן שירותים פיננסיים ששומר על מטבעות וירטואליים. הוראות נוספות אלה תכליתן לקדם הגנה נאותה על מטבעות וירטואליים הנשמרים עבור הלקוחות אצל נותן שירותים פיננסיים. בכלל זאת מוצע לקבוע, כי נותן השירותים יחזיק במיומנות ובאמצעים הטכנולוגיים הנדרשים לצורך שמירה על מטבעות וירטואליים וכי מדיניות השמירה אותה נדרש נותן השירותים הפיננסיים לקבוע בהתאם לסעיף 3 בחוזר, תכלול התייחסות לעניינים נוספים, המותאמים ליחודיות של שמירה על מטבעות וירטואליים. עוד מוצע לקבוע כי פעולות העברה מסוימות של מטבעות וירטואליים תחייב אישור של בעל תפקיד נוסף אחד לפחות אצל נותן השירותים. הוראה זו נקבעה נוכח הסיכונים הכרוכים בפעילות העברת המטבעות הווירטואליים ומתוך הבנה לפיה פיקוח נוסף יצמצם את סיכונים אלה. כן נקבע, כי נותן השירותים הפיננסיים נדרש לשמור את המטבעות הווירטואליים באופן המאובטח ביותר.

סעיף ג' עוסק בהוראות לעניין התנאים המצטברים הנדרשים משומר במיקור חוץ של מטבעות וירטואליים.

סעיף ג'(1) מונה את הגופים שיכולים לשמש כשומרים במיקור חוץ של מטבע וירטואלי. נקבעו ברשימה זו רק גופים אשר נוכח טיבם, מהותם והרגולציה לה הם כפופים, יוכלו לשמור כיאות על מטבעות וירטואליים בכפוף לפיקוח הרגולטור.

סעיף ג'(2) קובע תנאים נוספים בהם השומר במיקור חוץ נדרש לעמוד – לעניין ניסיונו והפיקוח לו הוא כפוף – על מנת שיוכל לשמור על מטבעות וירטואליים. הוראה זו מחייבת בחירה בשומרים במיקור חוץ בעלי כישורים הולמים המתאימים לבצע שמירה על מטבעות וירטואליים.

סעיף ג'(3) קובע תניות שצריכות להיכלל בהסכם ההתקשרות מול השומר במיקור חוץ, נוספות על אלה שנקבעו בסעיף 8(ח) לחוזר.

סעיף ד' קובע, כי נותן שירותים שמעוניין לבצע שמירה של נכסים וירטואליים שלא באמצעות מיקור חוץ, יעמוד בתנאים הנוגעים לניסיון ורמת הפיקוח החלה עליו. כמו כן, קובע הסעיף הגבלות על היקף הנכסים הווירטואליים אותם רשאי לשמור נותן השירות בהתאם לניסיון אותו צבר בשמירה על נכסים וירטואליים.

הוראות אלה נועדו להבטיח כי הנכסים הווירטואליים ישמרו בידי גורם מיומן ומנוסה בשמירה על נכסים אלה על כל המורכבויות והסיכונים הכרוכים בשמירה על נכסים מסוג זה. היקף הנכסים אותם רשאי לשמור נותן השירות נגזר מהניסיון אותו צבר נותן השירות וכן מפרק הזמן בו פעל תחת פיקוח רגולטורי שמבוסס על הוראות למתן שירותי משמורת במטבעות וירטואליים.

לסעיף 11 – דיווח למפקח

בסעיף זה מוצע לקבוע כי נותן שירותים פיננסיים יעדכן באופן מיידי את המפקח בדבר אירועים חריגים וכשלים בעלי השפעה מהותית הנוגעים לשמירת הנכסים כמצוין בסעיף 2(א)(2) לחוזר. חובת דיווח זו נועדה לקדם פיקוח אפקטיבי על פעילות נותני שירותים פיננסיים מצד המפקח, שיוכל להחליט, בהתאם לשיקול דעתו, באיזה אופן הוא מתייחס לאירועים המהותיים שהובאו לידיעתו.